

جمهوری اسلامی ایران

مرکز مدیریت حوزه علمیه استان قم

رساله علمی سطح (۳)

موضوع:

خرافه ستیزی در قرآن

استاد راهنما:

حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر سید کمال حسینی

استاد مشاور:

حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر علی اسلامی

محقق: سید فضل الله موسوی

سال تدوین: مهر ۱۳۹۷

چکیده

یکی از عناصر مهم فرهنگ اسلامی بحث اعتقادات و باورهاست. بعضی از اعتقادات ما آمیخته با خرافات است که عبارت است از عقاید باطل و بی اساس که به کلی خلاف منطق و واقعیت است. به عبارت دیگر خرافات همان معتقدات، باورها یا انجام کارهایی است که هیچگونه ریشه دینی و عقلانی ندارد. این معتقدات مجموعه ای از اخبار، عقاید، اندیشه ها، عادات و اعمال غیر علمی و خلاف منطق است که در رابطه با موضوعات و پدیده های طبیعی و بعضاً عینی به وجود می آیند. از آنجایی که خرافات از عناصر فرهنگی جدا نشدنی جوامع انسانی است و قرآن کریم از همان ابتدای نزول خود، باورها و رفتارهای خرافی را نپذیرفته است لذا هدف از پژوهش حاضر محور قرار دادن بررسی مبارزه با خرافه از منظر قرآن است.

در این پژوهش، که به روش کتابخانه‌ای و به صورت توصیفی و تحلیلی انجام گرفته، درصدد بیان خرافه ستیزی در قرآن می باشد. بحث خرافه ستیزی از دیرباز مورد توجه قرآن پژوهان بوده است اما در این پژوهش تحقیق جامعی درباره موضوع این رساله پرداخته، و خرافه ستیزی در قرآن را مورد تبیین قرار داده، این رساله، نخست شامل چکیده و خلاصه بوده و بعد از آن در چهار فصل مطالبی پیرامون موضوع فوق پرداخته و بعد از آن در فصل اول به بیان کلیات و مفهوم شناسی واژگان کلیدی اشاره شده، سپس در فصل دوم به اقسام خرافه پرداخته شده و بعد از در فصل سوم به شیوه خرافه ستیزی در قرآن کریم اشاره شده و در نهایت در فصل چهارم به پیامدهای مثبت خرافه ستیزی پرداخته شده است. و در پایان هم با نتیجه گیری به پایان می رسد.

کلید واژه ها:

۱. خرافه ۲. خرافه ستیزی ۳. جهل ۴. قرآن

فهرست مطالب

۵	چکیده
۱	مقدمه
۲	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۳	نوشتار اول: کلیات
۳	الف: بیان مسأله
۴	ب: سوال اصلی تحقیق
۴	ج: سوالات فرعی
۴	د: پیشینه تحقیق و امتیاز این پژوهش
۴	ه: فرضیه های تحقیق
۵	و: ضرورت تحقیق
۵	ز: روش تحقیق
۶	نوشتار دوم: مفاهیم
۶	(۱) خرافه
۶	خرافه در لغت
۷	جمع بندی
۸	خرافه در اصطلاح
۹	جمع بندی
۱۰	(۲) جهل و جهالت
۱۰	جهل و جهالت در لغت
۱۰	جمع بندی

۱۰	جهل در اصطلاح
۱۲	جمع بندی
۱۳	قرآن (۳)
۱۳	قرآن در لغت
۱۴	جمع بندی
۱۵	قرآن در اصطلاح
۱۵	جمع بندی
۱۶	(۴) ستیز
۱۶	جمع بندی
۱۷	فصل دوم: اقسام خرافه
۱۸	نوشتار اول: خرافات اعتقادی
۱۹	(۱) خرافه بت پرستی
۲۳	(۲) خرافه اعتقاد به ثنویت و تثلیث
۳۳	نوشتار دوم: خرافات عملی و اخلاقی
۳۴	(۱) تفعال و تطیر
۳۴	تفعال و تطیر در لغت
۳۵	تفعال و تطیر در اصطلاح
۳۷	تفعال و تطیر در روایات
۳۸	تفعال و تطیر در قرآن
۴۲	(۲) نحوست و سعادت ایام
۴۴	نحوست و سعادت ایام در روایات

.....	جمع بندی	۴۷
.....	تحقیق زن	۴۹
.....	معالجه بیماران	۵۵
.....	اختصاص اموال برای بت ها	۵۸
.....	حرام شمردن حیوانات اهلی	۶۰
.....	برهنه طواف کردن	۶۳
.....	قربانی کردن فرزند	۶۵
.....	زنده به گور کردن فرزندان	۶۶
.....	فصل سوم: شیوه خرافه ستیزی در قرآن	۷۱
.....	مقدمه	۷۲
.....	نوشتار اول: آگاهی بخشی و بیدار سازی عمومی	۷۳
.....	نوشتار دوم: انذار و تبشیر	۷۵
.....	نوشتار سوم: مبارزه با جهل	۷۹
.....	نوشتار چهارم: آیات دال بر عدم پیروی از حدس و گمان	۸۱
.....	آیات دال بر خرافه ستیزی در قرآن	۸۳
.....	نوشتار پنجم: مقابله با هوا پرستی	۸۵
.....	۱. هواپرستی منشأ ظلم و بی عدالتی	۸۵
.....	۲. هواپرستی مانع رشد و کمال	۸۶
.....	۳. هواپرستی عامل گمراهی	۸۷
.....	۴. هواپرستی عامل سلب ادراک	۸۷
.....	۵. هواپرستی در تضاد با حق پرستی	۸۸

۸۹مقابله با هوا پرستی در آیات
۹۲نوشتار ششم: مبارزه با تقلیدهای نابجا و پیروی از سنت گذشتگان
۹۷فصل چهارم: پیامد های مثبت خرافه ستیزی
۹۸مقدمه
۹۹نوشتار اول: پذیرش توحید خالص
۱۰۱نوشتار دوم: پذیرش حیات پس از مرگ (معاد)
۱۰۷نوشتار سوم: رها شدن از جهالت
۱۰۹نوشتار چهارم: ظلم ستیزی
۱۱۱نتیجه گیری
۱۱۳فهرست منابع

مقدمه

به حکم عقل سالم بشری و مطابق ادیان آسمانی، انسانها به منظور تکامل روح و جان و حرکت به سوی آفریدگار جهان و پیوستن به سوی دنیای بی کران ابدیت آفریده شده اند. قرآن کریم راهنمای واقعی انسان و آخرین کتاب آسمانی، انسان را به سوی فضایل اخلاقی و کمال نفسانی سوق می دهد و صفات عالیه انسانی را در افراد تقویت می کند و به طور کلی آنچه در وصول انسان به سعادت و کمال موثراست را بیان می کند.

حال مشاهده می شود که در طی مسیر سعادت، گاهی اعتقادات بشر منحرف گردیده و از مسیر و صراط مستقیم به دور می گردد. شیطان دشمن قسم خورده انسان، هوای نفس و آثار سوء گناهان، عدم به کارگیری عقل، عدم به کارگیری راهنمایی های قرآن کریم، انبیاء و اوصیاء اینها همه به منحرف شدن انسان از مسیر حق کمک کرده و سرانجام انسانی که می توانسته در بهشت جاویدان سکنی گزیند به قعر جهنم فرستاده می شود.

با بررسی تاریخ و مشاهده شهود آن به این نتیجه می رسیم که تاریخچه اعتقاد به خرافات به بلندی تاریخ بشریت است که از طریق مشاهده سنگ نوشته ها و کتیبه های کشف شده در آثار باستانی و از جمله آثار کشف شده ی مربوط به مصر باستان، یونان و دیگر کشورهای قدیمی جهان قابل مشاهده و مطالعه می باشد.